

‘Naar beneden en naar rechts’

Determineren met de Veldgids Nederlandse Flora

Onderweg richting Leiden kwamen we ooit in de file terecht. Een mooie gelegenheid om mij in de berm een onbekende gele kruisbloemige te laten verzamelen. Langzaam rijdend en stilstaand werd er met de veldgids op de knieën gedetermineerd. Vervolgens verzuchtte Henk: “Wat was het toch heerlijk toen we dat allemaal nog gewoon koolzaad noemden”.

Deze anekdote tekent de combinatie van gedrevenheid en relativeringsvermogen van Henk Eggelte (1937 - 2014), auteur van ‘Veldgids Nederlandse flora’. Als gedreven natuur- en plantenliefhebber was hij, naast zijn werk bij de AKZO, onder meer actief als docent van de cursus Wilde Planten van KNNV afdeling Arnhem. Met zijn innemende persoonlijkheid, geduld en heldere uitleg stimuleerde hij vele cursisten om zich met wilde planten bezig te houden. Toch bleef determineren voor veel mensen best lastig. Toen hij tijdens een vakantie het boekje ‘A new key to wild flowers’ van John Hayward tegenkwam, bleek dat determineren ook eenvoudiger kon. In plaats van de gebruikelijke dichotome ‘ja/nee’ sleutels werd hier met horizontale en verticale kolommen gewerkt.

‘Turboflora’

Het plan ontstond om volgens deze werkwijze een Nederlandse flora samen te stellen. Jaren van



Henk Eggelte tijdens een excursie van de KNNV afdeling Arnhem.



puzzelen en het toevoegen van steeds meer soorten volgden. Deelnemers aan de jaarlijkse cursus Wilde Planten waren proefkonijn voor de testversies. Zij raakten al snel

enthousiast, een cursist noemde het zelfs de ‘turboflora’. In december 2000 kwam de eerste druk van de ‘Veldgids Nederlandse Flora’ bij de KNNV Uitgeverij uit. In de jaren daarop werd de gids voorzien van

meer tekeningen en soorten, ook werden er telkens verbeteringen doorgevoerd.

Stichting Eggeltes Veldgids

In het voorjaar van 2014 bleek dat Henk Eggelte ernstig ziek was. Samen met enkele plantenvrienden werd toen de Stichting Eggeltes' Veldgids opgericht om zijn levenswerk voort te zetten. Na enige tijd werd duidelijk dat het nodig was om de naamgeving en familie-indeling in overeenstemming te brengen met de veranderde inzichten in de systematiek, en zo de gids actueel te houden. Die hoeveelheid werk ging de draagkracht van de stichting te boven, daarom werd samenwerking gezocht met FLORON. FLORON zag de meerwaarde van deze gids en wilde graag meewerken. Botanicus Erik Simons werd aangetrokken om deze grote herziening te realiseren.

Indeling en werkwijze

Determinatiesleutels bestaan vrijwel altijd uit telkens twee vragen die met ja of nee beantwoord worden. Zo word je naar de juiste soort geleid. Deze veldgids heeft een heel andere structuur. Een tabel bestaat uit een aantal kolommen en 'velden', je begint in de eerste kolom en gaat naar beneden net zolang tot dat de omschrijving klopt. Dan pas ga je naar rechts. Klopt het niet dan ga je weer naar beneden en vervolgens naar rechts. Deze structuur leidt je snel naar de goede plant.

De gids begint met een aantal groepssleutels, via deze voorselectie ga je naar de juiste familie. Eenmaal daar aangeland wordt direct op soort gedetermineerd, de geslachten als tussenstap worden overgeslagen. De compacte

structuur van de tabellen maakt het mogelijk om snel de onderscheidende kenmerken te vergelijken, bovendien staan op elkaar lijkende soorten dicht bij elkaar. In het veld is dat een heel prettige werkwijze maar de beknoptheid heeft ook een nadeel. Voor aanvullende informatie is maar beperkt ruimte. Zoals Eggelte zelf zei: 'De naam is slechts een deel van het adres'. Dankzij de vlot gevonden naam is een schat aan aanvullende informatie via boeken en internet toegankelijk.

Voor wie

De Veldgids is bedoeld als laagdrempelige manier om te leren determineren. Als beginners sneller resultaat boeken en het determineren daarmee leuker wordt, stimuleert dat de belangstelling voor wilde planten. Voor de meer gevorderden is het prettig om makkelijk de onderscheidende kenmerken van op elkaar lijkende soorten te kunnen vergelijken. Voor studenten van groene opleidingen en inventariseerders is het vooral een praktische gids om snel de juiste naam te vinden. Het overgrote deel van de Nederlandse flora is trefzeker op naam te brengen. Enkele families en soorten zijn wat lastiger in het veld uit elkaar te houden. Daarvoor is het goed om Heukels' flora van Nederland of andere naslagwerken te raadplegen.

Bij het determineren is en blijft goed lezen belangrijk om bij de juiste soort uit te komen. Als extra hulpmiddel schreef Eggelte het Botanisch Woordenboek, hierin worden alle voorkomende floristische termen uitgelegd.

Tekst en foto's: Machteld Klees (Stichting Eggelte)



Nieuwe editie Eggeltes' veldgids

Nieuwe inzichten in de afstamming van planten zorgden ervoor dat sommige soorten in andere families ondergebracht werden, of dat families opgesplitst of juist samengevoegd werden. Dat betekende dat er flink geschoven moest worden met families, tabellen en afbeeldingen. Ook de naamgeving van een groot aantal soorten is up-to-date gebracht. De nieuwe, 12^e druk loopt dan ook weer in de pas met laatste inzichten.

De nieuwe editie van de Veldgids Nederlandse Flora is deze zomer verkrijgbaar voor € 44,95. Zodra de verschijningsdatum bekend is, melden we dat via de digitale nieuwsbrief van FLORON. Het Botanisch Woordenboek is nog leverbaar voor € 23,95. Beide boeken worden uitgegeven door KNNV Uitgeverij.

